

COMPUTERS IN DE BASISCHOOL

WIE? WAT? HOE?

Door het Comeniusproject is er veel belangstelling in Nederland voor het stimuleren van het gebruik van computers in het basisonderwijs. In de komende maanden zal ik in deze column commentaar geven op vergelijkbare activiteiten in het buitenland, zodat we daaruit wellicht kunnen leren. In de column van vandaag wil ik ingaan op de twijfels die sommigen uitspreken bij gebruik van computers door jonge kinderen; in de volgende column zal ik spreken over positieve ervaringen in andere landen.

Filosofie

Laat ons beginnen met de uitgangspunten te verduidelijken. Deze kunnen benaderd worden vanuit het standpunt van het kind, de leraar en de school.

Het jonge kind en computergebruik

In sommige landen leeft een sterk gevoel tegen het gebruik van computers door jonge kinderen. Soms hangt dit gevoel samen met praktische prioriteiten die in het bestaande schoolstelsel gelden (bv.: leerlingen in het secundair onderwijs hebben voorrang m.b.t. het gebruik van de schaarse middelen). Soms is er een directe relatie met de behoeften van het jonge kind. Men vindt dat jonge kinderen fysieke activiteiten met concreet materiaal moeten kunnen uitvoeren en dat daarom het uitvoeren van activiteiten via een beeldscherm niet alleen fout is vanuit een ontwikkelingsperspectief doch ook ongezond is. Een ander bezwaar is dat de kinderen geen typevaardigheden bezitten. De frustraties die optreden bij het intypen van gegevens, zelfs bij gebruik van een muis, worden als ongewenst beschouwd. Ook zijn velen bezorgd over het beeld dat een kind van zichzelf als computergebruiker krijgt: reeds meer dan tien jaar wordt in vele landen gedebatteerd over de vraag of de eerste computerervaringen van een

BETTY COLLIS

is hoofddocente bij de vakgroep Instrumentatietechnologie van de Universiteit Twente

kind sterk gestructureerde oefeningen moeten zijn (die gemakkelijk te sturen zijn, doch tevens aan het kind weinig mogelijkheden bieden tot controle over de computeromgeving), of creatieve experimenten waarbij het kind de computer leert kennen als een werktuig voor zijn persoonlijk gebruik. Een bijkomend negatief commentaar ten aanzien van het gebruik van gestructureerde oefeningen is dat het de groepsinteractie tussen leerlingen belemmert, een aspect dat als zeer belangrijk wordt beschouwd in de ontwikkeling van het kind. Tenslotte blijven er nog vele andere filosofische vragen, zoals: Voor wie zijn de computers bestemd? Voor alle kinderen? Indien niet, wie krijgt dan toegang tot de computer en wie niet? Worden besluiten in dit verband genomen op basis van zorgvuldige overwegingen of op grond van toeval: wie treft toevallig een leraar die geïnteresseerd is in computers?

De leraar op de basisschool en de computer

Als kinderen de computer niet gebruiken voor het maken van oefeningen, dan zijn er enkele alternatieven: het gebruik van toepassingsprogramma's of software-omgevingen als LOGO of tekenprogramma's. Deze alternatieve benaderingen vergen echter, als directe consequentie, dat leraren getraind moeten worden in het gebruik van dergelijke software, en dat van hen meer inzicht en meer verbeelding wordt gevergd. Dit leidt tot vragen over de scholing van leerkrachten: niet alleen over 'hoe?' doch ook over 'voor wie?'. Moeten alle leerkrachten inzicht verwerven in de mogelijkheden van dergelijke benaderingen, of alleen de vrijwilligers die op deze manier willen

werken? Is het belangrijk dat ook de leerkracht zelf de computer als een werktuig gebruikt, en hoe moet dat dan als hij de computer niet mee naar huis kan nemen om extra te oefenen en zichzelf verder te bekwamen? Men is er ondertussen wel van overtuigd dat het gebruik van computers meer tijd vergt van de leerkrachten dan dat het hun tijd bespaart. Is het daarom redelijk dat men extra tijd besteedt aan activiteiten waarvan niet duidelijk is wat de resultaten zijn?

Computers en de schoolorganisatie

Waar worden de computers geplaatst? Waar staat de printer? Als ze in de bibliotheek staan, hoe kan de leraar het gebruik ervan dan integreren in de klasseactiviteiten? En als ze in een of twee klassen staan, hoe kunnen andere leraren daar dan gebruik van maken? Moet er een computer-coördinator zijn? Zo ja, wie wordt dan gekozen en ten koste van welke activiteiten moet dit dan worden ingevuld?

De allesomvattende vraag: waarom?

Waarom moet men tijd en inspanning leveren om computers te integreren in het basisonderwijs? Zijn onze overwegingen gebaseerd op veralgemeenbare gegevens of theoretische argumenten, of op een optimistische en vage hoop dat gebruik van computers tot goede dingen zal leiden? Hebben we een goed antwoord op de vraag 'waarom?'

In de volgende columns zal ik enkele veelbelovende computeractiviteiten in het basisonderwijs beschrijven vanuit verschillende landen en zo enkele positieve antwoorden geven op de vragen die hierboven gesteld zijn. Er gebeuren inderdaad goede dingen met computers in het basisonderwijs, doch we moeten tevens het belang van de filosofische vragen niet onderschatten.